

Živa beseda Ivana Cankarja na zagrebškem odru

(Prispevek ob 90-letnici pisateljevega rojstva)

S Cankarjevo prozo so se seznanili Hrvati že zgodaj, toda nenačrtno, v prevodih, ki so izhajali sporadično in so raztreseni po časopisih in revijah. Tudi živo besedo Ivana Cankarja-dramatika je slišal Zagreb s svojega odra prvikrat že l. 1900, ko je bilo pisatelju komaj štiriindvajset let. Od takrat pa do danes — z neizogibnimi daljšimi ali krajšimi presledki — so se njegovi liki pojavljali na zagrebški sceni in izražali v najneposrednejši obliki tisto, kar je bilo jedro in vsebina njegove vere, vere pisatelja, borca in preroškega glasnika novih, boljših in svetlejših dni.

Cankar je največ in najpogosteje uprizarjan slovenski dramatik na zagrebškem odru. Je tudi prvi slovenski avtor, ki so ga igrali v Zagrebu v hrvatskem jeziku. Preden je bila uprizorjena prva njegova drama, »Jakob Ruda«, so dajali sicer že dve slovenski deli, vendar neprevedeni. Prva je bila Jurčič-Kersnikova veseloigra »Berite Novice« 1895. leta, ob znanem obisku večje skupine Slovencev iz Ljubljane, Trsta in Gorice, ki ga je organiziral intendant Stjepan Miletić po otvoritvi nove gledališke stavbe. Potem so dali 1898. leta Funtkovo eno-dejanko »Za hčer«, prav tako v slovenskem jeziku.

Prva Cankarjeva premiera — »Jakob Ruda« — je bila v Zagrebu 22. decembra 1900. Zasluga za to gre tedanjemu članu in režiserju zagrebške Drame Ignaciju Borštniku, slovenskemu igralcu, ki se je sprijateljil s Cankarjem in je dobro poznal njegovo delo. Borštnik je dramo prevedel in zrežiral, hkrati pa je igral tudi naslovno vlogo. Razen njega so nastopali pri tej predstavi še Milica Mihičić, Ljerka Šram, Zofija Borštnik-Zvonarjeva, Andrija Fijan, Mišo Dimitrijević, Gavro Savić in Mihajlo Marković, igralci Hrvati, Slovenci in Srbi, same najpomembnejše osebnosti tedanjega zagrebškega dramskega ansambla. Vendar, kljub taki odlični zasedbi in umetniški interpretaciji, delo ni našlo razumevanja in je doživelo eno samo predstavo.

Za tem sta minili skoraj dve desetletji, preden je prišel Cankar znova na spored. Po prvi svetovni vojni in po razpadu avstroogrške monarhije, je bil spet prvi slovenski avtor, ki ga je uprizorilo zagrebško gledališče. Dne 10. septembra 1919 je bila prvikrat izvedena njegova socialna drama »Hlapci« (z naslovom »Slugani«) v prevodu Zofke Kvedrove in v režiji dr. Branka Gavelle. Med kreatorji glavnih vlog so bili Tonka Savić, Ela Hafner, Josip Pavić, Josip Papić, Franjo Sotošek, Arnošt Grund, Stjepan Bojničić in takrat mladi začetnik Tito Strozzi.

S »Hlapci« naj bi se začela nova sezona. Zagrebško gledališče je namreč že desetletja vztrajalo pri tradiciji, naj se začenja novo gledališko leto z domačim delom in to pot je bil v načrtu Cankar. Gledališka uprava je hotela dati tej premieri poseben poudarek s tem, da je povabila Cankarjevega prijatelja, pesnika Otona Župančiča, naj bi govoril uvodno besedo pred premiero. Ker Župančiča trenutno ni bilo v Ljubljani in ni bilo mogoče vzpostaviti zveze z njim, so odložili premiero na 10. september, vendar ji Župančič žal tudi tedaj ni prisostvoval. Pomembno je zgodovinsko dejstvo, da je bila premiera v Za-

U subotu 22. prosinca 1900.

Predstava 100. U predbrojci. Serija IV. Nepar broj 15.

Prvi put:

JAKOV RUDA.

Drama u tri čina. Napisao Ivan Cankar.

OSOBE:

Jakov Ruda, posjednik u Drenovu	G. Borštnik.
Alma, njegova kei	Gđja. Borštnik.
Marta, njegova sestra	Gđja. Mihelić.
Ivan Dolinar, slikar	G. Fijan.
Petar Broz, poduzetnik i trgovac	G. Dimitrijević.
Dobnik, posjednik i gostioničar	G. Savić.
Alma, njegova kei	Gđja. Šram.
Koželj, mjeznik	G. Rasković.
Jusina, učitelj	G. Kanušar.
Kasula, birski pišar	G. Marković.

Radnici, gosti. Čin se zbiva na Drenovu. Sadašnje doba.

U slučaju, da se zakazana predstava otkane, vrijedi kupljena ulaznica i za predstavu, kojom se ova predstavica ili se može povratiti istoga dana najkasnije do 5 sati poslije podne kod blagajne, inače joj se gubi vrijednost. Ako su se samo ulaznici izmjenili u konoatu, ne misli se, da se je time izmjenio komad. Isto se tako ulaznica ne može zamjeniti, ako se samo jedan komad od dvaju ili triju zakazanih zamjeni drugim. U drugim slučajevima donijet će glumili oglaš posibne odredbe.

Noćnja 22. U 1/3 sata poslije podne uz snižene dramske cijene. Pepeljuga. Irv. predst. U večer.
Pariza. Nepar 19
Ponedjeljak 24. Zatvoreno.

Utoak 25. Aladin. (Novo) Par 18.
Srijeda 26. U 1/3 sata poslije podne uz snižene cijene i Lutka. Irv. pred. U večer. Aladin. Nepar 17.

Dramske cijene:

Prosečnim lotu u jaramlju za 4 osobe	20 K.	—	f.	Parquet IV.—VIII. red	1 K.	20 f.
Lotu u mezanzinu za 4 osobe	16	—	—	Parquet IX.—XIV. red	—	80
Lotu u I. katu za 4 osobe	12	—	—	Balkon I. red	1	40
Lotu u II. katu za 4 osobe	8	—	—	Balkon II.—IV. red	—	80
Sjedište u lotu u mezanzinu	4	—	—	Balkon V. red. i dalje	—	60
Sjedište u lotu u I. katu	3	—	—	Stojanje u parteru	—	60
Sjedište u lotu u II. katu	1	50	—	Djaci i vojnici	—	60
Parquet I.—III. red	1	50	—	Otvorena galerija	—	20

Blagajna se otvara u 7, početak u 1/8, a svršetak u 1/10 sati.

grebu prej kakor v Ljubljani (tam decembra 1919), pred tem pa so pripravili krstno predstavo v Slovenskem gledališču v Trstu (maja 1919). Prevajalka Zofka Kvedrova je izjavila v časopisu,¹ da gre zasluga za to predstavo »Hlapcev« izključno tedanjemu dramaturgu dr. Branku Gavelli in da je bilo delo prav po njegovih iniciativni prej uprizorjeno v Zagrebu kakor v Ljubljani.

Delo je hrvatska kritika prav razumela in ocenila; primer za to je recenzija Branimira Livadića, ki je zapisal med drugim naslednje:

»To je tragedija iz borbe naprednog naziranja s klerikalcima najlošije proveniencije, sa slovenskim mračnjaštvom. Djelo umjetnikovo, koje se upravo u Cankara ne da nikako lučiti od čovjeka, pretopljeno je njegovim vrelim revolucionarnim duhom. U početku realizam, u kasnijem razvoju satira, njegovo

¹ Jutranji list 13. sept. 1919.

Kraljevsko hrvatsko zemaljsko kazalište

U srijedu 10. rujna 1919.

Predstava 27. Izvan predbrojke

Početak u 7 sati

Prvi put SLOGANI HLAPCI

Drama u pet čina. Napisa Ivan Cankar. Prevela Zofka Kveder-Demetrović.

Redatelj: dr. Branko Gavella.

OSOBE

Zupnik	Josep Papir	Pisec, pijanac	Andrija Gerastić
Nasutitelj	Alfred Gründhut	Naco, seljak	Slavko Vohar
Jerman	Josep David	Seljakinja	Pavka Holman
Komar	Aca Šimicki	Kromar	Arnost Grand
Hvašaja	Franjo Solšek	Prvi radnik	Antun Roje
Lajšnik	Zlata Markovac	Drugi radnik	Danijel Jurasić
četa	Ela Hafner	Prvi seljak	Franjo Sivak
Minka	Jovanka Jovanović	Drugi seljak	Iran Sok
Lješnik	Tito Strozzi	Treći seljak	Rudolf Marhe
Paštar	Zusaj David	Četvrti seljak	Dragutin Krežus
Naseljak	Stjepan Bojmirić	Seljaki monak	Vjekoslav Klasić
Anka, naselinkova kći	Ljiljka Trudtner	Student	Ivo Obeski
Jovanova mati	Tonka Savic	Starica	Anka Bogdan
Kalandar, kuvar	Burvoj Hasković	Kapetan	Slavko Klausbut
Kalandrova žena	Paula Grhic	Seljaci, Seljakinje, Radnici, Studenti, Komesarice.	

U četvrtak 11. rujna 1919. „Revizor“ 6 2. u 7 sati.

ULAZNE CIJENE: Iza za strano i meštani 68 K — I. kat 56 K — II. kat 28 K — Cerele I.—II. red 18 K — Parquet I. red 14 K — II.—IV. red 12 K — V.—X. red 10 K — XI.—XII. red 8 K — Balkon I. red 8 K — II. red 6 K — III.—V. red 4 K — VI.—IX. red 3 K — Dvaći parter 1 K — Galerija 1 K.
Predprodajna pristojba za biletu u marzama. I i II. kato 2 kruno; za spušta u cerele, parqueta i balkonu I i II. red 1 kruna za balkon III.—IX. red 50 šifra.

ULAZNICE dolazeju se na kazališnoj dnevnoj blagajni od 8—12 sati prije podne i od 3—5 sati poslije podne, te se nitu prije početka predstave. Telefon br. 15—28.

Blagajna se otvara u 6¹/₂ početak u 7 a svršetak poslije 10 sati.

je najuspješnije oružje što ga, ulazeći vse dublje u borbu, nikada ne pušta iz ruku.«²

V Zagrebu pa je obstajal takrat tudi reakcionarni klerikalni tisk, v katerem so anonimni pisuni ob tej priložnosti napadali gledališko upravo in Gavello, Cankarju pa so odrekli vsako umetniško kvaliteto in ga razglašali za navadnega propagandista. Vendar, zagrebška javnost in publika sta povedali svoje: v dveh tednih so doživeli »Hlapci« štiri razprodane predstave, to pa je bila v tistem času redkost za domače dramsko delo.

Cankarjevo najbolj nenavadno scensko delo, v katerem se prepleta poetična fantazija z bridko in deloma grotesknim satiro, farsa »Pohujšanje v dolini šent-

² Jutranji list 11. sept. 1919.

»Pohujšanje« v Zagrebu leta 1928 s H. Nučičem in V. Podgorsko

Cankarjevo »Pohujšanje« v Zagrebu 1928

Narodno Kazalište kraljevstva SHS u Zagrebu

Utrijebu, 7. srpnja 1920.

Predstava 374. Izvan predstojništva.

DRUGI DAN „KONGRESNA UDRUŽENJA JUGOSLOVENSkih Gledalaca.“

OVJEŠTAVANJE SLOVENSKEGA NARODNOG Gledališća iz LJUBLJANE.

Početak u 8 sati

POHUJŠANJE U DOLINI ŠENTFLORJANSKI

Farso u treh dejstvih. Spisali: Ivan Cankar. — Režiseri: Otp. Sed.

ORODJE

Kralj	Marijina	Marko	Marko
Žena	Priglasnik	Marko	Marko
Zavodnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko

Uto — lista o dnevni kazališni i ostali programi.

Utrijebu, 7. srpnja 1920. „Kazalište“

U 8.15 sati: Utrijebu, 7. srpnja 1920. „Kazalište“

U 8.15 sati: Utrijebu, 7. srpnja 1920. „Kazalište“

Blagajna se otvara u 7^{1/2}, početak u 8 a svršetak oko 10 sati!

NARODNO KAZALIŠTE TRG KRALJA ALEXANDRA

Zagreb, srijeda, 11. prosinca 1920.

Predstava 135. Izvan predstojništva.

Svečana predstava u spomen deseterogodišnjice smrti Ivana Cankara, koju priređuje „Slovensko prosvjetno društvo u Zagrebu“ u korist siročadi prof. Stjepana i Pavla Rodića i Dra. Gjura Basaričeka.

5.11.20 ab 10/10 1920

Pohujšanje v dolini šentflorjanski

Farsa u tri dejstva. Spisali: IVAN CANKAR.

ORODJE

Kralj	Marijina	Marko	Marko
Žena	Priglasnik	Marko	Marko
Zavodnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko
Priglasnik	Priglasnik	Marko	Marko

Uto — lista o dnevni kazališni i ostali programi.

Utrijebu, 11. prosinca 1920. „Kazalište“

Utrijebu, 11. prosinca 1920. „Kazalište“

Blagajna se otvara u 7^{1/2}, početak u 8 a svršetak oko 10^{1/2} sati.

florjanski«, je bilo igrano u Zagrebu vse do najnovijega časa samo u slovenskom jeziku. Ob prvom kongresu Zdrženja igralcev sta gostovala u Zagrebu beogradska i ljubljanska ansambel in ob tej priložnosti je Slovensko narodno gledališče igralo 7. julija 1920 prvokrat u Cankarjevo farso. Med interpreti so bili znani slovenski dramski umetniki Anton Danilo, zakonca Pregarčeva, Vida Juvanova in kasnejši član zagrebačke Drame Janko Rakuša, žrtve fašističnih zločinca.

V oktobru 1920 je slavilo zagrebačko gledališče 25-letnico nove stavbe, pa je ob tem povabilo u goste beogradska i ljubljanska gledališča. Slovenci so prišli znova s »Pohujšanjem« in spet so imeli popoln uspeh. Leta 1928, ob deseti obletnici pisateljeve smrti, je izvedlo zagrebačko »Slovensko prosvetno društvo« to delo spet u izvorniku. Zasluga za to gre Hinku Nučiću, ki je vodil režijo in igral eno glavnih vlog (Petra). Pri tej predstavi so nastopili vsi tisti zagrebaški igralci, ki so bili po rodu Slovenci ali pa so obvladali slovenski jezik, med njimi Vika Podgorska, Irma Polakova, Branko Tepavac, Rudolf Bukšek in Jozo Laurenčić. Predstavo so ponovili u isti sezoni, ko so odprli razstavo slovenskega slikarja Riharda Jakopiča.

Cankarjeva dramska pesem hrepenenja »Lepa Vida« je prišla na zagrebački spored 1925. leta kot produkcija Igralske šole. Delo je prevedel in režiral Hinko Nučić, predavatelj na tej šoli, sodelovali pa so mladi absolventi, med njimi Vjeko Afrić, Jozo Laurenčić in Božidar Drnić, ki so zavzeli kasneje pomembna mesta kot dramski igralci in režiserji. »Lepo Vido« so še enkrat dajali kot produkcijo gojencev igralske šole in to 1936. leta u počastitev 60-letnice pisateljevega rojstva.

Cankarjevo pripovedno delo »Hlapec Jernej in njegova pravica« je bilo uprizorjeno u Zagrebu u obeh jezikih in u dveh različnih scenskih verzijah. V

in Predrag Milanov. Zagrebški kritik Josip Horvat je zapisal po premieri (»Jutranji list«) med drugimi takole:

»Izvedba Cankarove komedije služi na čast našem dramskom ansamblu. Ako sticaj prilika ne odluči drugojačije, taj izvrstan teatar nači će još mnogo puta zahvalno gledalište.«⁴

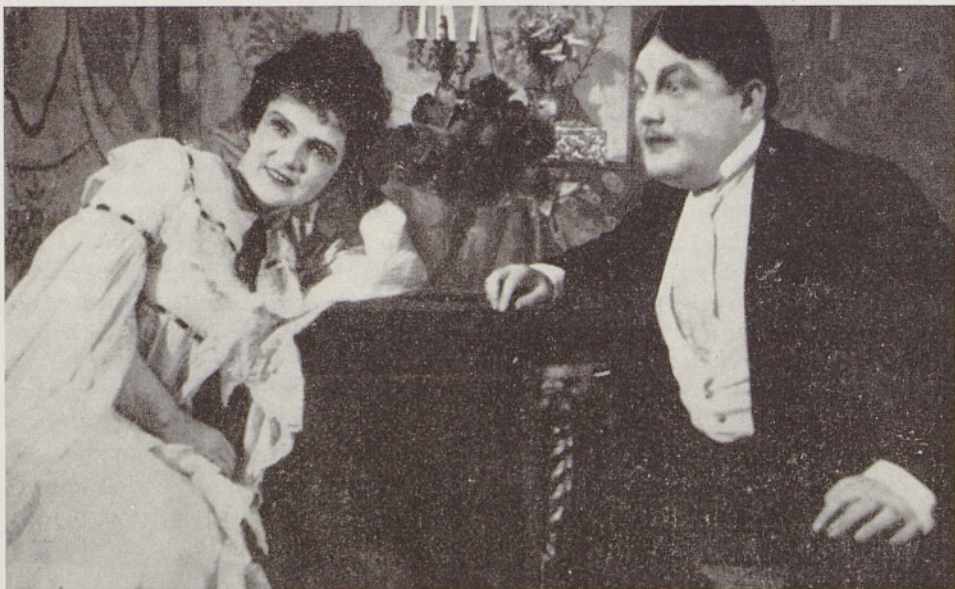
S tem, da je dejal »sticaj prilika«, je govoril kritik z Ezopovim jezikom, ki so ga takrat, v času diktature in cenzure, pogosto uporabljali. Misлил je s tem: kolikor se ne bo vmešala policijska oblast, kajti publika je na premieri bučno reagirala na vse tiste Cankarjeve besede, ki so žigosale politično reakcionarstvo, to pa je bilo takrat znova na oblasti. — Druga predstava je bila 1. maja 1934, v gledališču je bilo pravo prvomajsko razpoloženje, publika, med katero je bil dober del delavstva, se je vedla prav demonstrativno in tako je prišlo do tistega, kar je slutil Josip Horvat: policija je naslednji dan (2. maja 1934) poslala gledališki upravi kratek dopis:

»Ova Uprava policije nalazi da zabrani daljnje prikazivanje Cankarovog komada ‚Za dobro naroda‘. — Po naredbi upravnika, Viši policijski komesar« (podpis nečitljiv).

Tako je doživel Cankar v dobi kraljevske diktature v Zagrebu isto, kar je doživljal v dobi avstroogrškega režima.

Po treh letih in pol, ko je pritisk policijske cenzure nekoliko popustil, je mogla priti komedija »Za narodov blagor« znova na spored in bila je uprizorjena v deloma spremenjeni zasedbi v novembru 1937. Toda, tekst je moral

⁴ Jutranji list 29. apr. 1934.

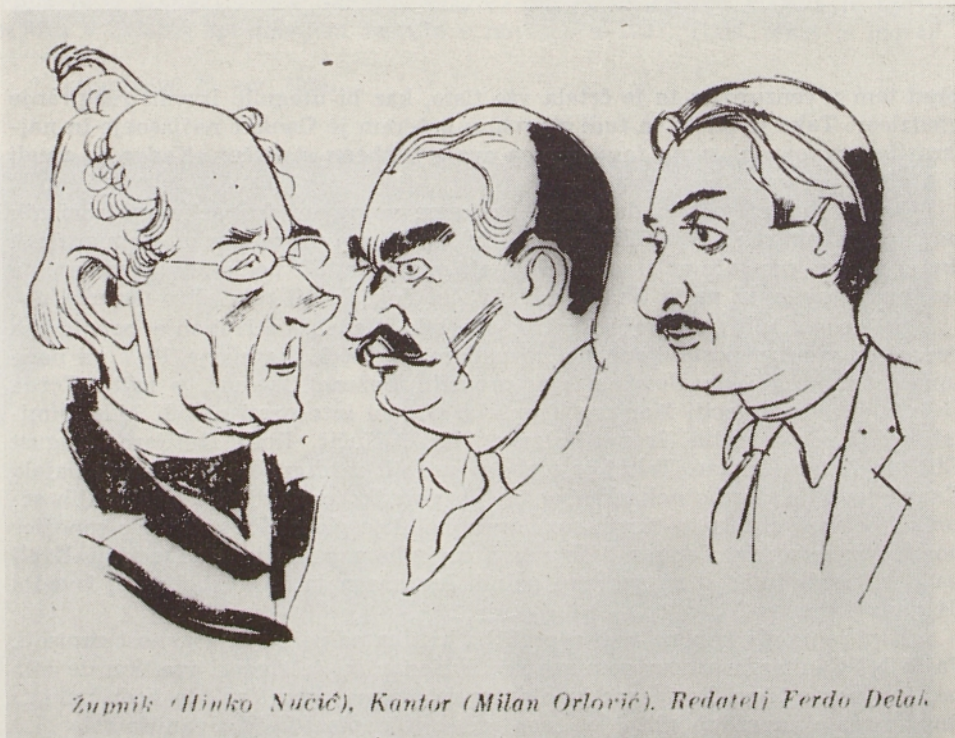
Za narodov blagor v Zagrebu 1934 (Vika Podgorska in Predrag Milanov)

socijalnu dramu, realistično djelo čistog i jedinstvenog stila, puno teških socijalnih i političkih sukoba, razgoličujući njime sav lažan moral starog društva — moral, ispod kojega se talože čitave naslage najsurovijeg izrabljivanja, pljačke i krvavog kriminala.»⁵

V tem času so se začela redna izmenična gostovanja naših gledališč iz glavnih središč posameznih republik. Tako je prišla v Zagreb maja 1949 na obisk Drama Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane in uprizorila prva dva večera Cankarjeve »Hlapce«. V izredno poglobljeni režiji Slavka Jana in z znanimi prvaki ljubljanske Drame (Stane Sever, Milan in Vladimir Skrbinšek, Mira Danilova, Janez Cesar, Fran Lipah) je doseglo to delo največji umetniški uspeh.

Mesec dni za slovenskim gledališčem je prišlo v Zagreb novo Jugoslovensko dramsko pozorišče iz Beograda in to si je za svoj prvi nastop izbralo Cankarja, »Kralja na Betajnovi« v režiji in inscenaciji Bojana Stupice. V izredni realizaciji tega kolektiva so prišle do izraza markantne realistične kreacije vrste odličnih dramskih umetnikov, med katerimi so posebno uspeli Milivoje Živanović, Nada Riznić, Marija Crnobori, Tomislav Tanhofer, Dejan Dubajić, Joža Rutić in Bo-

⁵ Glas rada 7. febr. 1947.

Župnik (Hinko Nučič), Kantor (Milan Orlovic), Redatelj Ferdo Delak.

Karikatura V. Žedrinskega ob zagrebški uprizoritvi »Kralja na Betajnovi« 1948

100 GODINA HRVATSKOGA NARODNOG KAZALIŠTA · ZAGREB

HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE
 VELIKO KAZALIŠTE ZAGREB TRG MARŠALA TITA

 SREDNJE
 SKOLE
 17. PUT

NEDELJA, 23. TRAVNJA 1961.

SREDNJE
 SKOLE
 PREDSTAVA 225.

SLUGE

(H LAP CI)

DRAMA U 5 CINOVA — Napisaó: IVAN CANKAR

Prevo: MIRKO PERKOVIC

Redatelj: SLAVKO JAN, k. g.

Pomoćnik redatelja: VJEKOSLAV VIDOSEVIC

Scenograf: VLADIMIR RIJAVEC, k. g.

Asistenti režije: MILAN RUKAVINA

Slikar (izvođač): JOZE IPAVIC

Kostimografi: ALENKA BARTL-SERŠ, k. g.

Lice:

Zupnik	Jurica Djoković
Školski upravitelj	Sima Jančević
Jeršan	Veljko Maričić, k. g.
Komar	Ljudek Galic
Hvarija	Josip Petričić
Lojzaka	Ivka Debelić
Gani	Vanja Timar
Minka	Ervin Dragičan
Liječnik	Amond Alliger
Poljar	Ivo Pejić
Općinski načelnik	Steva Vujatović
Anka, slijepa kći	Dubravka Galić
Jermanova majka	Mila Dimitrijević
Koflander, kováč	Emil Kutijero
Ku'ndrova žena	Sanja Širekova
Pisek, pijanac	Zvonko Štrmec
Maca, seljak	Franjo Štefajl
Seljanka	Ana Hercigonja
Krčmar	Branko Bonaci
Prvi radnik	Petar Dabarić
Drugi radnik	Franjo Frak
Student	Pavle Bogdanović
Katarina, konobarica	Iva Marjanović*

Seljac, seljanka, radnici: Jelena Gruić-Oršić, Nada Hrengek, Morka Radmanović, Rodmila Šedlaček, Aleksandra Viočić, Relja Balić, Zlatica Crnković, Iva Gradišćak, Dragan Knapić, Jovan Lišna, Pero Radmanović, Milan Rukavina, Pavao Sačer, Bora Todorović i drugi

Događa se godine 1910.

Studenti Akademije za kazališnu umjetnost
 Duša stanka poslije III časa

POČETAK U 16 SATI

SVRSETAK OKO 19 SATI

PROLJETNI ZAGREBAČKI VELESAJAM 14. - 23. IV 1961.

NAJUKUSNIJI POKLONI ZA PRIGODNE DATUME I ZA PRAZNIKE SU KRISTALNI PROIZVODI TVORNICE
 *KRISTAL — SAMOBOR, TELEFON 93-285

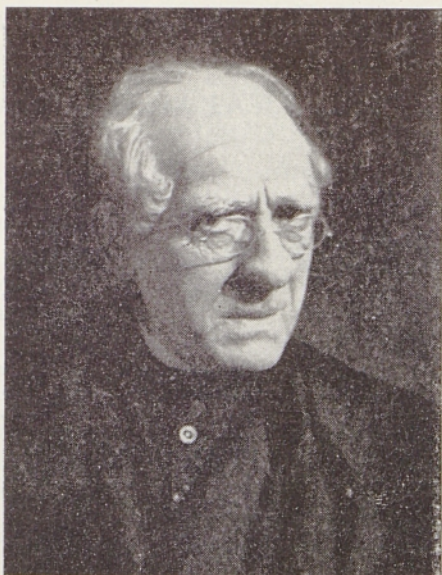
JUBILARNA SEZONA

100 GODINA SRPSKOGA NARODNOG POZORIŠTA · NOVI SAD

židar Drnić. Z uprizoritvami Sterije, Držića in Cankarja je priredil ta beograjski ansambel pravi festival južnoslovanske dramske književnosti.

V letu 1948/49 so dajali zagrebški amaterji-Slovenci znova »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«, ljubljanska Drama je gostovala 1959. leta s komedijo »Za narodov blagor«, novo ljubljansko Mestno gledališče pa 1957. s Smerdujevo odrosko priredbo »Martina Kačurja«.

V novembru 1960 je slavilo Hrvatsko narodno kazališče stoletnico svojega obstoja kot stalne narodne ustanove. V okviru te proslave je uprizorila zagrebška Drama dela treh najprezentativnejših predstavnikov naše dramske

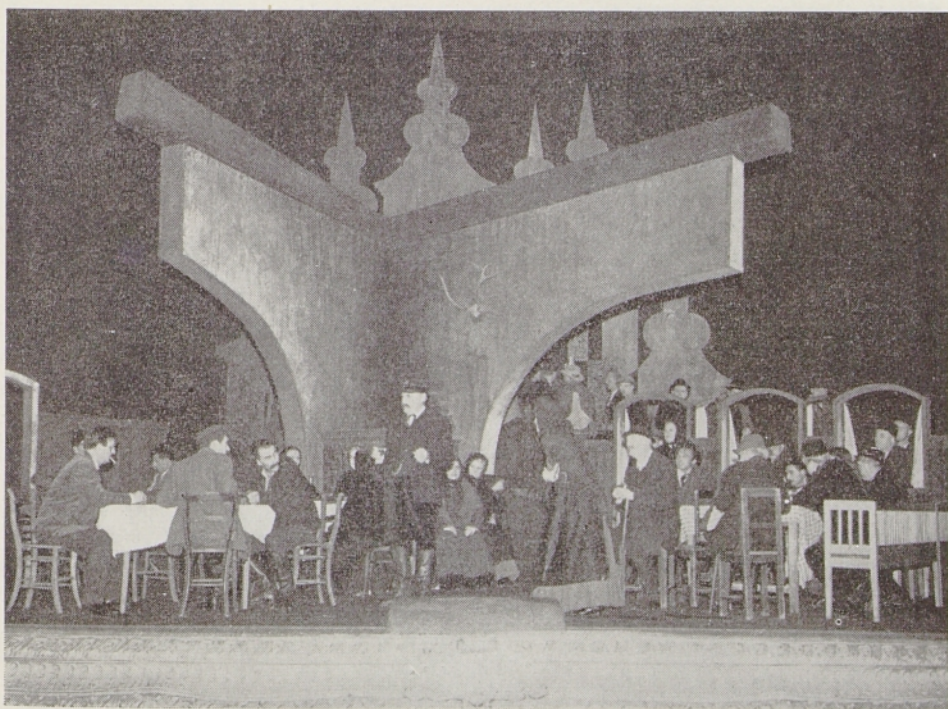

Hinko Nučič kot župnik v »Kralju na Betajnovi« (Zagreb 1948)

»Kralj na Betajnovi« v Zagrebu 1948 (M. Orlović kot Kantor in H. Nučič kot župnik)

»Hlapci« v Zagrebu 1961 (Jerman —
V. Maričić in Lojzka — I. Dabetić)

Janova uprizoritev »Hlapcev« v Zagrebu 1961

književnosti — Miroslava Krleže, Ivana Cankarja in Branislava Nušića. Izmed Cankarjevih dram so uprizorili »Hlapce« (Sluge), ki so prišli tako ponovno na zagrebški repertoar po štiridesetih letih in to v novem prevodu Mirka Perkovića. Kot realizatorji so bili povabljeni gostje iz Ljubljane: režijo je vodil Slavko Jan, načrte za inscenacijo je pripravil Vladimir Rijavec (dekoracije je slikal Jože Ipavic), načrte za kostume pa Alenka Bartlova. Glavne vloge so kreirali predstavniki več generacij zagrebške Drame, med njimi Mila Dimitrijević, Ervina Dragman, Vanja Timer, Ivka Dabetić, Ana Hercigonja in Dubravka Gall, nadalje Emil Kutijaro, Veljko Maričić, Jurica Dijaković, Sima Janićijević, Josip Petričić, Ljudevit Galic, Amand Alliger, Stevo Vujatović, Petar Dobrić, Branko Bonać, Franjo Fruk idr. Izvedba je dosegla največji umetniški uspeh in dvanajst razprodanih hiš. Bili so to spet enkrat veliki dnevi afirmacije Cankarjeve moči in idejne čistosti na odru, na katerem se je po šestih desetletjih udomačil pisatelj prav tako kakor v svoji Ljubljani.

Nekaj mesecev kasneje, še v istem gledališkem letu, je bila v Zagrebu poslednja Cankarjeva premiera: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«, to pot prvič uprizorjena v hrvatskem prevodu (S. Tomašić). To pa se ni zgodilo v osrednjem hrvatskem gledališču, temveč v novi »Komediji«, v režiji Dina Radojevića.

Ne samo o svojem težkem in mračnem času, temveč tudi o svetli bodočnosti je govoril jasnovidni ustvarjalec Cankar v svojih dramah. Močno in preroško odmevajo njegove besede v »Hlapcih«, ko predaja zlomljeni idealist Jerman na simboličen način vodstvo progresivnega narodnega gibanja kovaču Kalandru: »*Ta roka bo kovala svet...*«

La parole d'Ivan Cankar sur la scène de Zagreb

La première pièce de Cankar représentée à Zagreb fut Jakob Ruda. Cankar n'avait alors que 24 ans. Il est intéressant de noter que la pièce »Les Valets« que le Théâtre national slovène joua à Paris en 1956, fut écrite en 1910 mais ne fut portée à la scène qu'en 1919 et à Zagreb avant qu'à Ljubljana (représentée aussi la même année à Trieste). Depuis, le public de Zagreb a eu l'occasion de connaître tous les textes de Cankar, soit qu'ils furent joués par des Théâtres croates soit par des Théâtres slovènes en tournée. La nouvelle représentation des Valets préparée pour le 100ème anniversaire du Théâtre national croate connut un succès remarquable. La pièce resta au programme pendant 6 saisons et eut 64 reprises.